

T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
1.DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 2022/194
Toplantı Tarihi/Sayısı : 1.6.2022/15
Karar Numarası : 2022/324
Başvuran : C. Y.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : T.C. Sağlık Bakanlığı (Yozgat Şehir Hastanesi)
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuranın hastanede adına düzenlenen sağlık kurulu raporunun sağlık problemlerini yansıtmadığı ve mahpus olması sebebiyle raporu verenler tarafından kendisine aşağılayıcı ve ön yargılı bir tutum sergilendiği iddiasına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Kurumumuzca 16.02.2022 tarih ve 194 sayılı ile kayda alınan dilekçede başvuran tarafından; Sağ bönreğinin doğuştan bulunmadığı, sağ ayağının 3 cm kısa olduğu, sol başparmağında kalıcı sakatlık, boynunda skolyoz rahatsızlığı ve hareket kaybı, kulaklarında yüzde 18 oranında işitme kaybı olduğu, ruhsal sağlık sorunları sebebiyle raporunun bulunduğu ancak Yozgat Şehir Hastanesi tarafından verilen 08.02.2022 tarihli sağlık kurulu raporunun sağlık problemlerini yansıtmadığı, raporu verenler tarafından kendisine mahpus olması sebebiyle aşağılayıcı ve ön yargılı bir tutum sergilendiği iddia edilmekte ve gereğinin yapılması talep edilmektedir.

3. Kurumumuza, Sağlık Bakanlığı Kamu Hastaneleri Genel Müdürlüğü tarafından gönderilen 22.04.2022 tarihli ve ... sayılı yazılı görüşte ise özetle;

a. Başvuran tarafından aynı konu kapsamında Genel Müdürlüğe başvuru yapılmadığı,

b. Yozgat İl Sağlık Müdürlüğü ile gerekli yazışmaların yapıldığı, başvuran adına Yozgat Şehir Hastanesi Sağlık Kurulu tarafından düzenlenen 08.02.2022 tarihli ve ... numaralı elektronik imzalı engelli sağlık kurulu raporunda herhangi bir eksiklik veya hata saptanmadığı, rapor sahibi hakkında muayene yapan ve heyet toplantısına katılan hekimler tarafından başvurana karşı önyargılı ve aşağılayıcı bir tavır olmadığı, başvuranın engellilik durumunun Erişkinler İçin Engellilik Değerlendirmesi Hakkında Yönetmelik kapsamında değerlendirildiği belirtilmiştir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

4. 20.04.2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde; "*Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek*" Kurumun görev alanları arasında düzenlenmiştir.

5. Aynı Kanun'un 17'nci maddesinin birinci ve sekizinci fıkralarında; "*özürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin Kuruma bizzat başvuru yapabileceği*" hükme bağlanmıştır. Aynı maddenin son fıkrasında ise işleme konulmayacak başvurular ve gerekçeli kabul edilmezlik kararları ile başvuruya ilişkin diğer usul ve esasların yönetmelikle düzenleneceği hüküm altına alınmıştır.

6. 24.11.2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "*Ön inceleme yapılması*" başlıklı 48'inci maddesinin birinci fıkrasına göre; "*Kuruma yapılan başvurular, inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön incelemeye tabi tutulur ve sonucunda; a) Kurumun görev alanına girip*

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

girmedigi, ...yonlerinden incelenir.”

7. Aynı Yönetmelik'in "Gereççeli kabul edilmezlik kararı" başlıklı 67'nci maddesine göre; "Ön inceleme aşamasında, başvurunun açıkça dayanaksız olup olmadığı, başvurunun hakkın kötüye kullanımını teşkil edip etmediği, ayrımcılık yasağı ihlalinin kaynağın bir zararın bulunup bulunmadığının tespiti açısından incelenebilirliğinin esasla birlikte incelenmesi kararlaştırılan başvurulara ilişkin esas inceleme ve araştırma aşamasında söz konusu koşulları taşımayan başvurularla ilgili gereççeli kabul edilmezlik kararı verilir.”

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

8. 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (1) bendinde, Kurumun görevleri arasında İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması olarak görev yapmak olduğu düzenlenmiştir. Bu düzenlemeyle uyumlu olarak, özgürlüğünden mahrum bırakılanların Kuruma yapmış oldukları başvurular bu kapsamda incelenmektedir.

9. İncelemeye konu başvuruda; başvuranın Yozgat E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda tutulduğu, sağlık kurulu toplantısı için Yozgat Şehir Hastanesine götürülmüş olduğu ve başvuranın esasen bu hastanede adına düzenlenen rapor ve sağlık kurulu toplantısında bulunan uzman hekimler hakkında şikâyetinin bulunduğu anlaşılmaktadır.

10. Sağlık hizmeti alanların sahip olduğu haklar, 1.8.1998 tarihli ve 23420 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Hasta Hakları Yönetmeliği ile belirlenmiştir. Mezkûr Yönetmelik'te hasta hakları detaylı bir şekilde düzenlenmiş ve Yönetmelik'in "Müracaat, Şikayet ve Dava Hakkı" başlıklı 42'nci maddesinde "**Hastanın ve hasta ile ilgili bulunanların, hasta haklarının ihlali halinde, mevzuat çerçevesinde her türlü müracaat, şikayet ve dava hakları vardır.**" denilmek suretiyle yasal güvenceler sağlanmıştır.

11. Aynı Yönetmelik'in 43'üncü maddesinde sağlık kurum ve kuruluşlarının sorumluluğu düzenlenmiştir. Buna göre; "**Hasta haklarının ihlali halinde, personeli istihdam eden kurum ve kuruluş aleyhine maddi veya manevi veyahut hem maddi ve hem de manevi tazminat davası açılabilir. Ancak, aleyhine dava açılacak merciin kamu kurum ve kuruluşu olması halinde;**

a) 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 12 nci maddesine göre; **hakkın bir idari işlem dolayısı ile ihlal edilmesi halinde ilgililer, doğrudan doğruya tam yargı davası veya iptal ve tam yargı davalarını birlikte açabilecekleri gibi ilk önce iptal davası açarak bu davanın karara bağlanması üzerine dava açma süresi içerisinde tam yargı davası açabilirler.**

b) Aynı Kanun'un 13 üncü maddesi uyarınca, **zarar verici eylemin öğrenildiği tarihten itibaren en geç bir yıl içinde maddi ve manevi tazminat olarak istenilen tazminat miktarı ayrı ayrı gösterilerek idareye müracaat edilmesi ve talebin açıkça veya zımnen reddi halinde kanuni süresi içinde idari yargı mercilerinde dava açılması gerekir.**"

12. Yönetmelik'in 44'üncü maddesinde devlet memuru veya diğer kamu görevlisi personelin sorumluluğu düzenlenmiştir. Buna göre; "**Bu Yönetmelik'te gösterilmiş olan hasta haklarının fiilen kullanılmasına mani olan veya bu hakları başka şekilde ihlal eden personelin, cezai, mali ve inzibati sorumluluklarının tamamı veya bunlardan bir kısmı doğabilir.**

Birinci fıkrada belirtilen sorumluluklar haricinde, ihlalin durumuna göre, personeli istihdam eden kurum ve kuruluş tarafından personel hakkında uygulanacak idari tedbir ve müeyyideler saklıdır."

13. Yönetmelik'in "Kamu personelinin sorumluluğunu tespit usulü" başlıklı 45'inci maddesine göre; "**Kamu kurum ve kuruluşlarında görevli personelin, hasta haklarını ihlal eden fiil ve halleri, şikayet halinde veya idarece kendiliğinden tespit edildiğinde, hadisenin takibi, soruşturulması ve gerekir ise müeyyideye bağlanması için doğrudan valiliklerce veyahut Bakanlık veya personelin görevli olduğu kurumlar tarafından müfettiş veya muhakkik görevlendirilir.**"

14. Aynı Yönetmelik'in 46'ncı maddesinde ise kamu personeli hakkındaki müeyyideler düzenlenmiştir. Söz konusu maddede; "**Hasta haklarının Devlet memuru veya diğer kamu görevlisi personel tarafından ve görevleri sırasında herhangi bir şekilde ihlali halinde uygulanacak müeyyideler aşağıda gösterilmiştir.**

a) **Kamu görevlisi olan personelin fiilinin niteliğine göre, soruşturmacı tarafından hakkında disiplin cezası teklif edilmiş ise, mevzuatın öngördüğü disiplin cezaları yetkili amir veya kurullarca usulüne göre takdir edilir.**

b) Hak ihlali aynı zamanda ceza hukukuna göre suç teşkil ettiği takdirde, memur olan personel hakkında, Memurun Muhakematı Hakkında Kanunu Muvakkat hükümlerine göre yapılan soruşturma sonucunda lüzum-u muhakeme kararı verilir ise, dosya cumhuriyet başsavcılığı'na gönderilerek ceza davası açılması ve böylece personel hakkında fiiline uygun bulunan cezai müeyyidenin tatbiki sağlanır.

c) Anayasa'nın 40 ıncı maddesinin ikinci fıkrası, 129 uncu maddesinin beşinci fıkrası ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 13 üncü maddesi ve ilgili diğer mevzuat uyarınca, memurların ve diğer kamu görevlilerinin hukuki sorumluluğu doğrudan doğruya memur aleyhine açılacak dava yolu ile gerçekleştirilemez. Dava, 43 üncü maddede gösterilen usule göre, ancak idare aleyhine açılabilir. Bu personelin hukuki sorumluluğunun doğması, idare aleyhine açılacak dava neticesinde tazmin kararı verilmesine bağlıdır. Kamu görevlisi personelin verdiği zarar, mahkeme kararı üzerine idare tarafından tazmin edildikten sonra, müsebbibi olan sorumlu personele rücu edilir.

d) Kamu görevlisi personelin mesleklerini resmi görevleri dışında serbest olarak icra etmekte iken işledikleri fiillerden dolayı haklarında 47 nci maddeye göre işlem yapılır." denilmektedir.

15. 20 Şubat 2019 tarihli ve 30692 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Erişkinler İçin Engellilik Değerlendirmesi Hakkında Yönetmelik'in "Tanımlar" başlıklı 4'üncü maddesinin birinci fıkrasının (f) bendine göre; "Engellilik Sağlık Kurulu", ikinci ve üçüncü basamak sağlık kurum ve kuruluşlarında, erişkinlerin engellilik tespiti ile terör, kaza ve yaralanmaya bağlı durum bildirimine yönelik başvuruları değerlendirerek karar verme yetkisine haizdir.

16. Aynı Yönetmelik'in "Raporlara itiraz" başlıklı 12'nci maddesine göre; "**(1) Raporlara, engelli birey, vasisi veya raporu talep eden kurum tarafından müdürlüğe itiraz edilir. Bireysel rapor itirazları, ilgisine teslim tarihinden itibaren otuz gün içerisinde yapılır. Süresinde yapılmayan itirazlar değerlendirilmez. Kurum itirazları gerekçe belirtilerek yazılı olarak yapılır. Kurum itirazlarında süre aranmaz.**

(2) Rapora itiraz edilmesi hâlinde birey, müdürlük tarafından yetkili en yakın farklı bir sağlık kuruluşuna ya da önceki raporu farklı sağlık kuruluşundan alınmış ise sürekli izleminin yapıldığı sağlık kuruluşuna gönderilir. İtiraz edilen rapor ile itiraz üzerine verilen rapordaki kararlar aynı yönde ise rapor kesinleşir. Rapor sonuçlarının farklı olması ve itirazın devam etmesi hâlinde, müdürlük tarafından en yakın hakem hastaneye yönlendirilir. Hakem hastane tarafından verilen karar kesindir.

(3) İlk veya itiraza istinaden alınan ikinci rapor hakem hastaneden alınmış olsa dahi hakem hastane raporu olarak kabul edilmez.

(4) Süreli/sürekli verilen raporlar ile ilgili olarak kontrol muayeneleri dışında herhangi bir sebeple kurum tarafından yeni bir rapor istenmesi durumunda, ilgili kurumun gerekçeli yazısına istinaden müdürlük tarafından, birinci ve ikinci fıkralara göre işlem yürütülür.

(5) Hakem hastane kararı ile süresinde itiraz edilmeyerek kesinleşen rapor hakkında aynı gereksinim alanı ile ilgili yeni rapor başvurusu en erken altı ay sonra kabul edilir.

(6) Terör, kaza ve yaralanma nedeniyle verilen, ilaç tedavisi, cerrahi tedavi ve/veya rehabilitasyon ile engel oranının değişmeyeceği hakem hastane kararı ile kesinleşen sürekli ibareli raporlar için yeni rapor başvurusu kabul edilmez."

17. Somut başvuruda başvuran, sağlık kurulu raporunun sağlık problemlerini yansıtmadığı iddiası ile ceza infaz kurumunda görevli olmayan uzman hekimlerin tıbbi tespitinin esasına ilişkin bir şikayette bulunmaktadır. Sağlık Bakanlığı Kamu Hastaneleri Genel Müdürlüğü tarafından verilen cevapta değerlendirmenin Erişkinler İçin Engellilik Değerlendirmesi Hakkında Yönetmelik uyarınca yapıldığı, sağlık kurulu raporunda herhangi bir eksiklik veya hata saptanmadığı belirtilmiştir. Kurumumuz, hekimlerin tıbbi tespitinin esasını inceleyecek bir merci olmadığından raporlara itiraz yukarıda anılan hükümler uyarınca yapılmalıdır.

18. Bununla beraber başvuranın, sağlık kurulu toplantısına katılan uzman hekimlerin kendisine mahpus olmasından ötürü aşağılayıcı ve önyargılı bir tutum sergilediği iddiası söz konusudur. Sağlık Bakanlığı Kamu Hastaneleri Genel Müdürlüğü tarafından verilen cevapta, böyle bir durumun söz konusu olmadığı belirtilmiştir. Hasta Hakları Yönetmeliğinin "İlkeler" başlıklı 5'inci maddesinin birinci fıkrasının (c) bendine göre; "Sağlık hizmetinin verilmesinde, hastaların, ırk, dil, din ve mezhep, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç ve ekonomik ve sosyal durumları ile sair farklılıkları dikkate alınamaz. Sağlık hizmetleri, herkesin kolayca ulaşabileceği şekilde planlanıp düzenlenir." Başvuranın, aldığı sağlık hizmetinde Yönetmelik'te belirtilen söz

konusu ilkeye aykırı davranıldığına ilişkin iddiasını ve ceza infaz kurumunda görevli olmayan hekimlerin başvurana yönelik tavır ve tutumlarına ilişkin şikayetlerini yine Yönetmeliğin yukarıda anılan hükümleri uyarınca ilgili mercilere iletmesi mümkündür.

19. Yukarıda yer verilen bilgiler ışığında somut başvuru incelendiğinde, başvuranın Yozgat Şehir Hastanesinden aldığı sağlık hizmetine ilişkin şikâyeti ve adına düzenlenen raporun sağlık problemlerini yansıtmadığı hususundaki başvurusunun konu bakımından Kurumumuzun görev alanı içerisine girmediği değerlendirilmektedir.

20. Esas incelemesine geçilen başvurunun Sağlık Bakanlığı Kamu Hastaneleri Genel Müdürlüğünden gelen cevabi yazıdan sonra, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 67'nci maddesi gereğince ön inceleme koşullarını taşımadığı anlaşıldığından ileri bir inceleme yapılmasına gerek bulunmamaktadır.

21. Sonuç olarak, somut başvuruda Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun ulusal önleme mekanizması görevi kapsamında kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin olarak inceleme yapılabilecek bir husus bulunmadığı anlaşılmaktadır.

V. KARAR

1. Başvurunun KABUL EDİLMEZ OLDUĞUNA,

2. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

3. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine, 01.06.2022 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Av. Harun MERTOĞLU

Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dilek ERTÜRK

Üye

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ

Üye

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ

Üye

e-imzalıdır

Ünal SADE

Üye